

lirli ölçüde taraftar bulan ve İbn Hazm gibi büyük bir hukukçunun şahsında ve eserlerinde İslâm hukuk doktrininde bugün sahip olduğu ilmî yeri alan Zâhirî mezhebi, sonraki asırlarda hukukî ihtiyaçlara cevap veremediği için taraftarlarını kaybetmiş ve ortadan kalkmıştır (bk. ZÂHİRİYYE).

Eserleri. Birçok eser telif ettiği anlaşılan Dâvüd'un 150 kadar eserinin adı İbn Nedîm tarafından zikredilmiştir (*el-Fihrist*, s. 271-272). Bunlardan bir kısmı diğer kitaplarının alt başlıkları, bazıları da risâle şeklinde çalışmalar olsa bile bir hayli eserinin olduğu anlaşılmaktadır. İbn Hazm bunların yekününün 18.000 varına ulaştığını söylemektedir. Ancak bu eserlerinin hiçbirini günümüze kadar gelmemiştir. Bunlar arasında *el-İzâh* (15 cilt), *el-İfşâh*, *Kitâbü'l-Uşûl*, *ez-Zeb'ani's-sünneti ve'l-aḥbâr* (4 cilt), *er-Red 'alâ ehli'l-İfk*, *Şifatu ahlâkı'n-nebî*, *İbtâlû'l-kıyâs*, *İbtâlû't-taklîd*, *Ḥaberü'l-vâhid ve ba'zuhûl mûcibün li'l-'ilm*, *el-Müt'a*, *el-'Umûm ve'l-ḥuşûş* kaynaklarda adları geçen önemli eserleridir. Fikhî görüşleri öğrencileri tarafından sonraki nesillere intikal ettirilmiş, Muhammed eş-Şattî (ö. 1307/1889-90) talebelerinin rivayetlerinden hareketle Dâvüd'un görüşlerini bir araya getirmiştir (bk. bibl.).

BİBLİYOGRAFYA :

İbnü'n-Nedîm, *el-Fihrist* (Teceddüd), s. 271-272; Hatîb, *Târîhu Bağdâd*, VIII, 369-375; XIII, 274; Şirâzî, *Ṭabakâtü'l-fukahâ*, s. 92; Sem'ânî, *el-Ensâb*, VII, 296-298; İbnü'l-Cevzî, *el-Muntaẓam*, V, 75-77; İbn Hallikân, *Vefeyât*, II, 255-257; Zehebî, *A'lâmü'n-nübelâ*, XIII, 97-108; a.mlf., *Tezkiretü'l-ḥuffâz*, II, 572-573; Sübkî, *Ṭabakât*, II, 284-293; İbn Kesîr, *el-Bidâye*, XI, 47-48; İbn Hacer, *Lisânü'l-Mizân*, II, 422-424; İbn Tağrıberdî, *en-Nücümü'z-zâhire*, III, 47-48; Süyûtî, *Ṭabakâtü'l-ḥuffâz* (Ömer), s. 253-254; Dâvüdi, *Ṭabakâtü'l-müfessirin*, I, 166; Taşköprizâde, *Miftâhu's-sa'âde*, II, 312; *Keşfü'z-zunûn*, II, 1839; Muhammed eş-Şattî, *Risâle fî mesâ'il-i-İmâm Dâvüd ez-Zâhirî*, Şam 1330/1912, tür.yer.; Brockelmann, *GAL*, I, 194-195; *Suppl.*, I, 312; Sezgin, *GAS*, I, 521; Abdülkerîm Zeydan, *el-Medhal*, Bağdad 1402/1982, s. 179-181; I. Goldziher, *Zâhirîler* (trc. Cihad Tunç), Ankara 1982, s. 24-35 ve tür.yer.; Ömer A. Feruh, "Zâhirîlik" (trc. Ahmet Demirhan), *İslâm Düşüncesi Tarihi*, İstanbul 1990, I, 311-325; Muhammed Ebû Zehre, *İbn Hazm, hayâtühü ve 'aşruhu* [baskı yeri ve yılı yok] (Dârü'l-fikri'l-Arabî), s. 49-52; Nüreddin İtr, "Dâvüd el-İşbehânî ve ḥaḳîkatü'l-mezhebi'z-Zâhirî", *Mecelletü Külliyyeti'd-Dirâsâti'l-İslâmiyye ve'l-'Arabiyye*, IV, Dübey 1992, s. 15-34; R. Strothmann, "Zâhirîye", *İA*, XIII, 456-459; J. Schacht, "Dâvüd b. 'Alî b. Khalaf", *EI*² (İng.), II, 182-183.

NÜREDDİN İTR

DÂVÜDİ, Abdurrahman b. Muhammed

(عبد الرحمن بن محمد الداودي)

Ebü'l-Hasen Abdurrahmân
b. Muhammed b. Muzaffer
b. Dâvüd el-Büşencî
(ö. 467/1075)

Buhârî'nin
el-Câmi'u's-şahîh'inin râvisi,
muhaddis ve fakih.

374 yılı Rebülâhbirinde (Eylül 984) Herat yakınlarındaki Büşenc (Füşenc, Büsenc) kasabasında doğdu; büyük dedesi Dâvüd b. Ahmed'e nisbetle Dâvüdi diye şöhret buldu. Herat, Nisâbur, Bağdat, Gazne gibi ilim merkezlerine tahsil gayesiyle defalarca seyahat etmiş, Büşenc'de Ebû Saîd Yahyâ b. Mansûr'dan, Bağdat'ta Ebû Hâmîd el-İsferâyînî'den, Nisâbur'da Ebû't-Tayyib Sehl es-Su'lûkî'den, Merv'de Abdullah b. Ahmed el-Kaffâl'den fıkıh dersleri almıştır. Altı yaşında iken Buhârî'nin *el-Câmi'u's-şahîh*'ini, daha sonra Abd b. Humeyd'in *el-Müsned*'ini ve Dârimî'nin *es-Sünen*'ini hocası ve Firebrî'nin talebesi İbn Hammûye es-Serahsî'den Büşenc'de iken dinlediği ve bu eserlerin intikalinde yegâne âlî* isnad sahibi olduğu bildirilmiştir. Bu sebeple Abdülgâfir el-Fârisî'nin, "Buhârî'nin eş-Şahîh"ini Dâvüdi'den icâzet yoluyla almak, Ebû Sehl el-Hafsî'den semâ yoluyla almaktan daha makbuldür" dediği rivayet edilmiştir. Dâvüdi Bağdat'ta yıllarca kalmış ve oranın tanınmış muhaddislerinden hadis tahsil etmiş, Nisâbur'da da Hâkim en-Nisâburî ve Ebû Abdurrahman es-Sülemî'den hadis almıştır. Burada ayrıca hem Sülemî'nin hem de Ebû Ali ed-Dekkâk'ın tasavvufî sohbetlerinde bulunmuştur.

Dâvüdi Büşenc'e dönünce tahsil ettiği ilimleri okutmaya başlamış, hadis ve fıkıh dersleri yanında zikir ve sohbet halkaları da kurmuştur. Kadı ve muhaddis Abdullah b. Yûsuf el-Cürçânî onun asrının bilgini, fakih, edebiyat ve tefsirde önder, Horasan hadisçileri içerisinde yegâne âlî isnad sahibi bir muhaddis olduğunu söylemiştir. Şiirleri de bulunan Dâvüdi, Şâfiî fikhî ve âlimler arasındaki ihtilâflar konusunda otorite ve güvenilir bir muhaddis, iyi bir araştırmacı idi. Öğrendiklerini çeşitli yollarla halka aktarmış, fetva vermiş, vaaz etmiş ve talebe yetiştirmiştir. Kaynaklarda kitap yazdığı söylenmekte, fakat herhangi bir eserinin adı verilmemektedir. *Şahîh-i Bu-*

ḥârî'nin meşhur râvisi Ebü'l-Vakt es-Siczî onun talebesi olup adı geçen eseri Dâvüdi'den okuyarak rivayet etmiştir. Dâvüdi Şevval 467'de (Haziran 1075) Büşenc'de vefat etti.

Sünnete uygun zâhidâne bir hayat süren Dâvüdi Allah'ın zikrini dilinden düştürmezdi. Kaynaklarda Nizâmülmülk'ün de kendisini ziyaret edip saygı gösterdiğinden söz edilen Dâvüdi'nin ünlü Selçuklu vezirine şunları söylediği rivayet edilir: "Allah seni kulları üzerine hâkim kıldı. Kıyamet günü sana onlar hakkında sorulacak şeylere nasıl cevap vereceğini her an düşünmelisin".

BİBLİYOGRAFYA :

İbnü'l-Cevzî, *el-Muntaẓam*, VIII, 296; Sem'ânî, *el-Ensâb*, V, 263-264; İbnü'l-Esir, *el-Lübâb*, I, 487; İbnü's-Salâh, *Ṭabakâtü'l-fukahâ*'i's-Şâfi'iyye, Süleymaniye Ktp., Hamidiye, nr. 537, vr. 107^a-108^b; Zehebî, *el-'İber*, II, 322; a.mlf., *A'lâmü'n-nübelâ*, XVIII, 222-226; a.mlf., *Müştebeh*, I, 100; Kütübî, *Fevâtü'l-Vefeyât*, II, 295-296; Sübkî, *Ṭabakât*, V, 117-120; İsnevî, *Ṭabakâtü's-Şâfi'iyye*, I, 525-526; İbn Kesîr, *el-Bidâye*, XII, 112; İbn Tağrıberdî, *en-Nücümü'z-zâhire*, V, 99; İbnü'l-İmâd, *Şezerât*, III, 327.

SELMAN BAŞARAN

DÂVÜDİ, Ahmed b. Nasr

(أحمد بن نصر الداودي)

Ebü Ca'fer Ahmed b. Nasr
ed-Dâvüdi el-Esedî
(ö. 402/1011)

Mâlikî fakihî.

Aslen Mesile veya Biskire'dendir. Esedî nisbesi, bir bölümü Kuzey Arabistan'dan gelerek İfrîkiye'ye yerleşen Benî Esed kabilesiyle ilgili olmalıdır. Dâvüdi'nin herhangi bir âlimden ders görmediği, üstün gayret ve zekâsıyla kendi kendini yetiştirip fıkıh, hadis, kelâm ve Arap dili sahalarında eser verecek düzeye eriştiği bilinmektedir. Yaşadığı devirde Kuzey Afrika'da hüküm süren Şii Fâtîmîler'e karşı olduğu ve bu idareye boyun eğdikleri için memleketi ulemâsına eleştiriler yönelttiğine dair rivayetlerden dö-neminin siyasî olaylarına duyarsız kalmadığı anlaşılmaktadır. Muhtemelen bu sebeple hayatının büyük bir kısmını Trablusgarp'ta geçirdikten sonra Tilimsân'a göç etmiş ve vefatına kadar orada kalmıştır. Dâvüdi'nin kabri Bâbü'lakabe civarındadır.

Dâvüdi, bazı klasik kaynaklarla Ziriklî ve Âdil Nüveyhiz gibi çağdaş biyografi yazarları tarafından, aynı adı taşıyan Mâ-